

Iskallt vatten börjar långsamt sippra in i dräkten. Jag märker hur snabbt kroppen avkyls. Då sträcker jag ner handen och vrider på kranen till dräktens värmesystem. På ett ögonblick strömmar 35 grader varmt vatten nedför ryggen. En fantastisk känsla av välbefinnande sprider sig. En sådan varmvattensdräkt måste jag skaffa mig!

– DRÖMJOBBS ELLER STENHÅRT SLIT?

Anläggningsdykare

Tänk om man kunde försörja sig på att dyka. Nästan alla dykare har vid något tillfälle funderat på det. Flertalet stannar vid att drömma. För ett fåtal blir drömmen verklighet. Vilka möjligheter finns då att leva ut sin passion? En är att bli anläggningsdykare. Men kan jobbet som yrkesdykare verkligen kombineras med nöjet i att dyka? Eller är det utmaningarna och spänningen i själva utbildningen som lockar mest?

Vi ville undersöka om dykardrömmen är håller vad den lovar. Vad ingår egentligen i en kurs för blivande anläggningsdykare? Vi har besökt Norsk Yrkesdykkerskole (NYD) i Oslo. Där går ett antal elever från hela Norden med vitt skilda bakgrunder. Just nu pågår grundutbildningen.

På pålar

Skolan är belägen en bit utanför Oslo. Den består av en 100 meter lång plattform på pålar i havsbotten. Byggnaderna påminner om en stapel med byggklossar. Varje kloss representerar ett visst arbetsområde. I plattformens inre ände finns bostäder för eleverna på de korta kurserna. Sedan kommer lagerlokal, administration och undervisningslokaler. Längst ut finns stationerna för dykeriarbeten, omklädnad, utrustningsföråd och tryckkammare. Till och med en liten bastu har fått plats längst ut på plattformen. Det

sågs att en kurs finska elever inte kunde leva utan en bastu. De byggde den själva på en dag. Om de också kastade kniv och drack vodka förtäljer historien ingenting...

Själva skolan ligger alltså ute över vattnet. Ganska genialiskt. Eleverna har inte långt till jobbet. De kan praktiskt taget gå direkt från teorilokalen ner i vattnet. Det gör undervisningen mycket effektiv. Faktiskt är det bara när de ska öva i bassäng som de måste ta sig in på fasta land och åka till simhallen.

NYD är ett privatägt aktiebolag. Skolan får statsbidrag för eleverna på grundkursen. Ändå kostar det 32 000 norska kronor av egna medel att genomföra kursen. Men sedan har man en papperslapp som ger direkt tillträde till många skiftande jobb.

Snabbkompetens

Eleverna kan alltså komma in från gatan, gå ut efter 16 veckors kurs och kalla sig anläggningsdykare. Det är faktiskt en intressant aspekt på utbildningen. Inte många andra utbildningar ger lika hög kompetens på så kort tid. Freddy Westerlund är 28 år och en av kursens svenska elever.

"I mitt förra jobb fick jag en skada och måste omskolas" berättar Freddy. Han fann att han som anläggningsdykare snabbt kunde komma i arbete igen. Det sätter han högt värde på.

"Jag har alltid känt en dragning till vatten. Ändå var det på skolan jag först lärde mig dyka. Idag undrar jag varför jag inte lärde mig det redan för flera år sedan. Nu kan jag inte tänka mig att det någonsin kan bli långtråkigt att krypa i dräkten och börja jobba. Först vill jag ut och skaffa lite erfarenhet. Kanske det går rutin i jobbet och det blir enformigt. Då funderar jag på att gå vidare med en utbildning till mättnadsdykare" avslutar Freddy.

Han undersökte först utbildningsmöjligheterna noga. Då märkte han att det finns en mängd olika vägar att gå inom dykningen. Han förväntar sig att det alltid ska finnas nya områden att utforska. Ingen risk att jobbet blir tjuvigt.

Vatten i dräkten

På varenda dykarkurs måste eleverna gå igenom en massa teori innan kursen är genomförd. Likadant med kurserna för anläggningsdykare. Vilken dykarskola man än väljer kan man vara helt säker på en sak. Kursen startar med dykningens ABC. Det är nödvändigt av flera orsaker. För det första kan ju eleverna ha certifikat med några år på nacken. De behöver en uppfärschning av kunskaperna. Därefter finns deltagare på kurserna som aldrig har dykt förr. Totala nybörjare inom dykning utgör faktiskt 25 procent av eleverna. Teoridelen omfattar

Högtrycksspolning är en typisk arbetsuppgift för en anläggningsdykare. Klädseln består av blykängor, hjälm och en öppen dräkt som förses med varmt vatten från ytan.

tar lagstiftning kring dykning, dykerimedien, dykfysik och dekompresionsteori. Därtill kommer sjömanskap, första hjälpen och teorin bakom behandling i tryckkammare.

Givetvis är det i vattnet man lär sig dyka. Utbildningen omfattar massor av dyktid. Jag fick tillåtelse att följa med eleven Martin Nilsson på ett träningsdyk för att studera rutinerna lite närmare. Skolan använder en DUI-heldräkt som påminner om en vanlig torrdräkt. Men den saknar manschetter kring handlederna och runt halsen. Vattnet kan strömma fritt. Via försörjning från ytan kommer 35-gradigt vatten genom små slangar jämnt fördelade över hela kroppen. De är förbundna med ett ventilsystem på ena höften. Dykaren kan reglera vattenmängden. På ytan står en transportabel oljepanna. Den pumpar hela tiden ner nytt vatten. Dykaren kan sannerligen få det varmt. Fötterna sticks ner i ett par stora blykängor. Det är nämligen viktigt att stå stadigt på botten. Annars får man svårt att hantera de tunga verktyg som också utgör en stor del av utbildningen.

Cellskräck

Martin och jag ska gå i vattnet via en vättklocka. Den ser ut som en upp-och-nervänd plåtburk med försänkt golv. Vi är förbundna med klockan via luftslangar, kommunikationsutrustning och varmvattensslangar. Vi kan inte komma längre från klockan än slangarnas längd tillåter. Uppstigning direkt från botten är helt uteslutet.

Klockskötarens rum på dykarskolan befinner sig inomhus mitt på plattformen. Det känns alltså som att sitta i kölsvinet på ett fartyg och ta sig ut i vattnet genom en sluss. Klockan kan

hissas upp och firas ner med hjälp av ett spel. Det styrs från kontrollrummet vid sidan av. Där sitter en elev och en instruktör och övervakar hela förloppet. Dykarna är också i ständig telefonkontakt med ytan via kontrollrummet. Det är ganska intressant att vara övervakad på det sättet under ett dyk. Dykarna har ju massor att tänka på när de utför sitt jobb. Då är det skönt att andra hanterar alla praktiska göromål kring klockan.

På klockans insida sitter en obegriplig massa slangar, manometrar, handtag och ventiler. Jag är glad för att det är Martin som ska sköta dem. Vi sitter på kanten och tar på oss de stora Kirby Morgan-hjälmarna. Jag funderar över hur jag ska kunna klämma in min mer än två meter långa kropp i den lilla klockan. Lyckligtvis får jag gå in först. Jag får användning för några yogaknep. Jag skjuter rygg som en katt, placerar nacken i 120 graders vinkel och lägger benen i kors i stående lotusställning med fötterna pekande utåt. Så känns det åtminstone. Nu ska jag bara koncentrera mig på att hålla alla tendenser till cellskräck stängna. Tänk bara på att andra håller styr på dyket. Nedstigningen börjar. En noggrant fastställd checklista träder i kraft.

Månvandring

Vi landar på botten och träder ut i det klara norska vattnet. Jag tänker: är det inte lite lyxigt att genomföra träningsdyk i så bra sikt. Nja – Oslofjordens innersta del kan kanske inte kallas pärlan inom norsk dykning. Vi hoppar fram över botten som astronauter på månvandring. Snart är vi framme på arbetsplatsen. Det är ett litet stenigt område. Där står en spolansordning klar för Martin. Konstruktionen är en-

kel. Bara ett justerbart munstycke i änden på ett stälror med handtag. Ändå verkar den mycket effektiv. Jag kan föreställa mig att den är ett viktigt verktyg. Säg att man ska reparera en konstruktion som ligger gömd under slam och sand. Martin ställer beredvilligt upp för fotografering. Min kamera har nämligen skickats ner till oss från ytan. Den hade under inga förhållanden kunnat åka med oss i klockan. Självklart kunde jag ha spänt fast kameran på klockans utsida – men jag har ett ömt förhållande till min kamera. Yrkesdykare har en betydligt mera praktisk inställning till sina verktyg. De bara ska fungera. De måste tåla förhållandena i jobbet. Annars duger de helt enkelt inte.

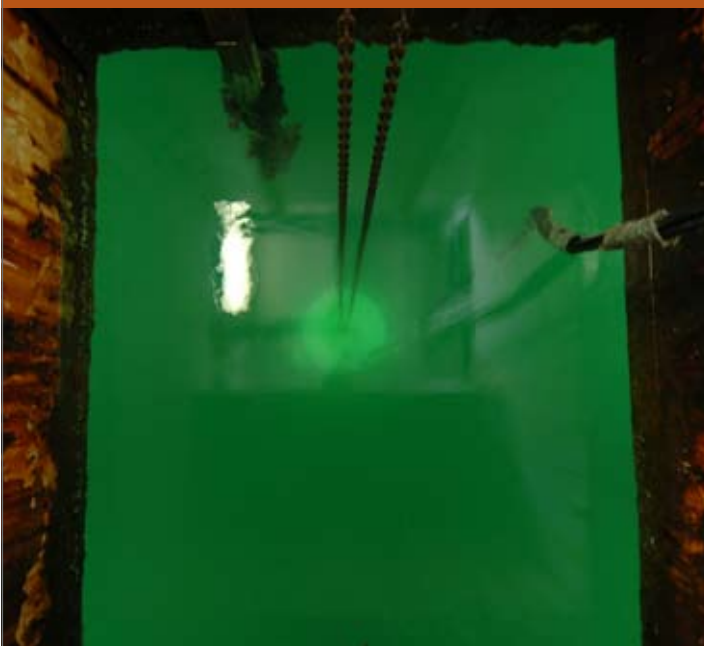
Långt i fjärran kan jag höra att andra dykare arbetar med tryckluftshammare. Det är omöjligt att avgöra varifrån ljudet kommer. Martin och jag hoppar runt för att hitta dem. Då stöter vi på ett annat dykpar precis i färd med att avsluta sitt pass. De hissas upp på en dykarplattform. På den finns en bänk där de kan sitta och vila sig. Ofta handlar anläggningsdykning om mycket långa botten-tider. Dekompression är en naturlig del av vardagen. Tänk att sitta på en bänk, stirra ut i det vackert gröna vattnet, skruva på fullt ös på värmen och låta andra ansvara för djup och tider. Det kan väl knappast vara det värsta man kan råka ut för... Jag vill ha en dykarplattform nästa gång jag åker ut på vrakdyk där hemma. Den ska monteras precis intill motorns kylvattensutsläpp.

Jobb på ytan

På ytan tas vi emot av villiga händer. De hjälper oss av med utrustningen. Det är viktigt att låta kroppen vila direkt efter ett hårt dyk. Därför

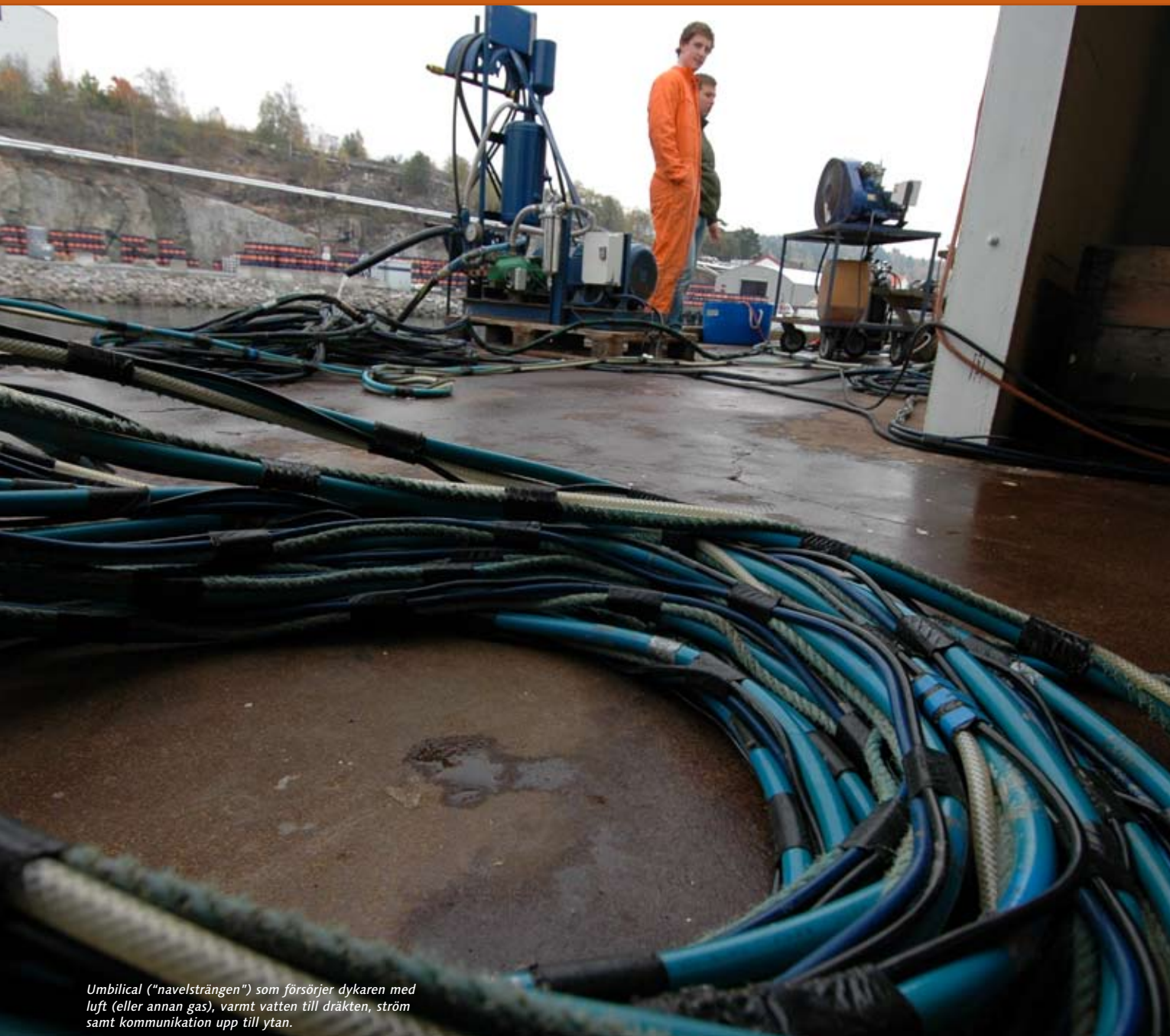

Vättklockan sänks ner i djupet. Klockan ser ut som en upp-och-nervänd plåtburk med försänkt golv.

Uppstigningen sker ofta med hiss. På så sätt kan dykarna slappna av och låta supportteamet vid ytan sköta dekompresionen.

Umbilical ("navelsträngen") som försörjer dykaren med luft (eller annan gas), varmt vatten till dräkten, ström samt kommunikation upp till ytan.

Fötterna stoppas ner i blykängor. Det är viktigt att stå stadigt på botten för att kunna hantera olika sorters verktyg på ett säkert sätt.

Dykarna får luft till Kirby Morgan-hjälmen från ytan, men de har också med sig egen försörjning.

hjälper man alltid varandra med det praktiska. På en arbetsplats med dykeri är det också mycket som måste skötas på ytan. Förutom folket i kontrollrummen står en säkerhetsdykare klar. En linskötare ser till att luft- och varmvattensförsörjningen ständigt fungerar. Det kan också finnas bemanning vid tryckkammaren om den ska användas. För att göra mitt lilla provdyk mera verklighetstroget får jag en tur i kammaren. Sannerligen inget dåligt sätt att avsluta en arbetsdag på. En torr brits och dagens kvällstidning. Sedan kan man lugnt slappna av.

Dykningarna genomförs förmiddagar och eftermiddagar. Vid lunchtid vet man i regel att eleverna sitter samlade kring matbordet. Stämningen är hög. Alla snackar dykning. Kamratskapet är tydligt på topp i den här formen av intensiv utbildning.

Jag kommer i samspråk med dansk-svensken Jan Ronald Wettergren. Vid en ålder av 38 år har han gett sig in på utbildningen. Han har bott i både Norge, Sverige och Danmark. Alltså känner han till en del om skandinaviska vatten. Han har dykt sedan 1986 och har bakgrund inom både PADI och CMAS.

"Som barn bodde jag fem år på Runde i den norska skärgården. Det var där som den berömda "Rundeskatte" hittades. Skatten bestod av ungefär 57 000 guld- och silvermynt. Fyndet gjordes av sportdykare 1972. Skattjakten inspirerade mig som liten pojk. Redan där grundlades mitt intresse för livet under ytan. Mängder av fynd ligger bara och väntar. Kom

ihåg att farlederna i Skandinavien är mer än 1 000 år gamla. Tidigare jobbade jag som plåtslagare och teknisk ritare. Jag hoppas kunna överföra några av kunskaperna därifrån till dykning" avslutar Jan.

På andra sidan av bordet sitter gängets enda tjej. Hon är norska, heter Linn Røkenes och har precis fyllt 22. Hon har varit CMAS-dykare i sju år. Egentligen har hon alltid ägnat sig åt dykning. Hon har alltid vetat att hon en gång skulle ha dykningen som arbete.

"Min pappa har en liten firma. Där åtar vi oss bland annat dykerijobb. Därför vet jag att det är ett mycket hårt kroppsarbete med krävande rutiner. Ofta är jag den enda tjejen i ett arbetslag. Men jag har vant mig vid jargongen" berättar Linn.

Hon har en realistisk inställning till arbete under vatten. I framtiden vill hon helst kombinera det dagliga arbetet i vattnet med administration på kontoret. Linn hjälpte mig med kameran när jag skulle dyka. Vi kom att tala om fotografering. Hennes favoritsyssla under vatten är faktiskt att ta bilder. På direkt fråga säger hon att hon kan tänka sig att jobba med inspektioner och att dokumentera dem – trots att uppgiften inte är den mest kreativa man kan utföra med en kamera.

Jobbmöjligheter

Stämningen är allmänt positiv bland eleverna vad gäller att få jobb efter kursen. Många har redan ett rekryteringsavtal med ett företag. NYD uppger att alla i regel har arbete efter

senast tre månader. Jobben är mångskiftande. En del söker sig till skolan för att de vill komma in som dykare inom brandkåren. Dykarutbildningen på NYD är nämligen en viktig merit där. Sedan behöver man bara en tvåveckors kurs i praktiska uttryckningsmetoder. En annan stor grupp bland eleverna är hantverkare. De har redan utbildning och yrkeserfarenhet inom sitt hantverk. Nu vill de utvidga sitt arbetsområde till att även omfatta undervattensmiljön. I Norge är havsbruk en storindustri. Det krävs massor av arbete för att sköta och rengöra de många havsfarmarna. Där föder man upp lax, kammusslor och sjöborrar. Lönera varierar mycket beroende på arbetets svårighetsgrad och dykarens kompetens.

Många med mig älskar att dyka. Vi drömmer om att förvandla dykningen från nöje till yrke. Jag är inte helt övertygad om att yrkesdykning vore rätt levebröd för oss. Det krävs mera än att vara dykentusiast för att gå den vägen.

Eleverna på skolan satsar helhjärtat på sitt kommande yrke. De är inte här enbart för att jobbet verkar spännande. Det har de övertygat mig om. Elevernas bakgrunder är lika mångskiftande som samhället i stort. Men de uppskattar att inte många spänningssökare väljer att gå utbildningen enbart för adrenalinkickarna.

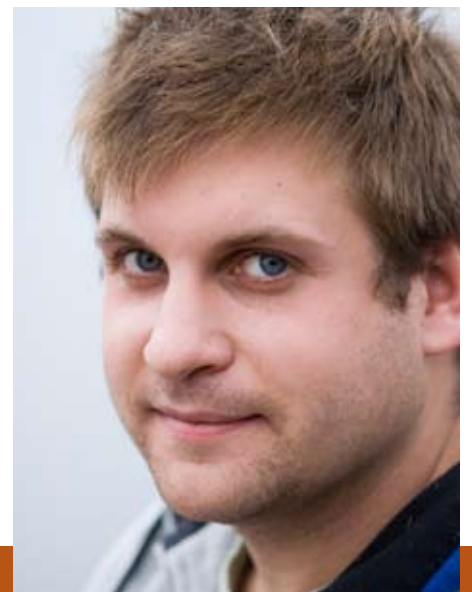
På väg hem från Norge tänker jag lite avundsjukt tillbaka på dykarnas innehållsrika vardagsgöromål på dykarplattformen. Jag funderar på om jag kanske i mitt nästa liv ska anmäla mig till kursen och bli anläggningsdykare.

Linn Røkenes, 22 år, Norge:
– Jag vet att jobbet består av mycket hårt arbete och krävande dykrutiner och eftersom jag ofta är enda tjejen i dyklaget är jag van vid jargongen.

Jan Ronald Wettergren, 38 år, Danmark/Sverige:
– Jag har tidigare arbetat som plåtsmed och teknisk illustratör och jag hoppas få nytta av dessa kunskaper under ytan.

Freddy Westerlund, 28 år, Sverige:
– Idag undrar jag varför jag inte lärde mig dyka redan för flera år sedan. Jag kan inte tänka mig att det någonsin kan bli långtråkigt att krypa i dräkten och börja jobba.